

*I poslije pola stoljeća od
fra Paškove mučeničke smrti
narod ga spominje kao sveca*

fra Paško MARTINAC

63 godine

kapelan u Veljacima

Franjevačka hercegovačka provincija - Mostar

Rođen je 26. lipnja 1882. u Dragičini, u župi Čerin, od oca Mate i majke Ruže, rod. Sušac. Franjevačku klasičnu gimnaziju završio je u Širokom Brijegu, a bogosloviju je studirao u Mostaru i u Paderbornu (Njemačka), gdje je 1907. zaređen za svećenika. Prije toga stupio je na Humcu u franjevački red i postao članom Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja Marijina. Služio je kao kapelan i kateheta u Gradnicima, učitelj novaka na Humcu, vikar u Mostaru te župnik u Gorancima, Gradnicima, Čitluku i Međugorju. Umirovljen je na Humcu. U teškoj ratnoj 1945. bio je kapelan u Veljacima.

Partizani su ga strijeljali 10. veljače 1945. u Ljubuškom, zajedno sa sedamdeset katolika Hrvata, uglednih građana.

Partizani su upali u Veljake i sa sobom poveli tadašnjega župnika fra Julijana Kožula. To je značilo sigurnu smrt, jer tada partizani nisu imali logore, kao što je bio logor Jasenovac, a ni zatvore - bile su samo jame.

Fra Paško je protiv njihove volje pošao sa župnikom u Ljubuški, misleći da će svojim utjecajem i ugledom, a imao je velik ugled i utjecaj u narodu jer ga je narod držao svetim svećenikom, lakše spasiti župnika fra Julijana. Pošao je s njim do Ljubuškog. Međutim, ondje su ga ubili, zajedno s još sedamdeset Hrvata.

Ipak je bilo velike razlike između Srba koji su došli u sukob s ustašama i Hrvata koji su pali u nemilost komunistima. Naime, ustaše su imale koncentracijske logore, kao što je bio Jasenovac, a Srbin koji se ogriješio o ustašku vlast išao je u logor, gdje je imao priliku izaći na slobodu, kao što su mnogi i izlazili, što dokazuju toliki preživjeli logoraši koje svake godine vidimo žive i zdrave na komemoraciji jasenovačkim žrtvama.

Međutim, to nisu činili Titovi partizani. Partizani i četnici nisu imali logore za Hrvate, nego su oni odmah ubijali - a to je velika razlika. Tako i od ovih 70 građana Ljubuškog nitko nije otišao u zatvor ili logor, nego ih je noć progutala, a "smještaj" su našli u jamama. To je bila razlika između ustaša i partizana.

Izvjescje o fra Pašku dobili smo od gospodina Miljenka Vasilja. Njega je fra Paško krstio. Gospodin Miljenko iznimno je cijenio Martinca kao revnog i uzornog svećenika sveta života. Takvim ga je i narod držao. Gospodin Miljenko je posvjedočio:

Doznao sam od jednog partizana, da kada su strijeljali fra Paška Martinca zajedno sa župnikom fra Julijanom Kožulom, oni su u času smrti pjevali "Salve Regina" i pjevajući tu bimnu pokošeni su rafalima.

Drugo svjedočanstvo donosi list *Danas* (1991.):

Nakon ponovnog zauzimanja ovih gradova u Hercegovini od strane partizana, pokrajinski komitet Komunističke partije smatrao je svojom prvom dužnošću da likvidira sve franjevce koji su još uvijek ostali u tom kraju, pa makar i ne bili na crnoj listi. Tako je ubijen i fra Julijan Kožul, a tako je stradao i fra Paško Martinac, jako omiljen u narodu zbog svoje pobožnosti i milosrda. Bio je zatvoren u Ljubuškom i kasnije strijeljan, a da nije bio ništa ispitivan ili osuđen...

Iskaz nam je dao i gospodin Tomislav Martinac, najbliži rođak pok. fra Paška. Rekao je:

Pokojni fra Paško imao je smisla za arhitekturu i crkva u Čerinu pravljena je po njegovom nacrtu. Po

prirodi bio je veseljak, volio je društvo, svirao je tamburicu, a opet bio izuzetno sveta i pobožna života. U Čitluku je bio župnik 18 godina, a kao župnik je također službovao u Medugorju, na Humcu i Veljacima.

Jedan partizan koji je pucao u ovu dvojicu franjevac a i bio prisutan njihovoj smrti od pokojnoga fra Paška otkinuo je komad babita i ponio ga sa sobom kao relikvij. Navodno se kajao što ga je ubio. Godinu dana nakon što je ubio fra Paška, izvršio je samoubojstvo. Nije imao mtra. Stalno mu je u snu dolazila slika kako strijelja fra Paška i fra Julijana, a ovi pjevaju "Salve Regina - Zdravo Kraljice".

U zborniku radova *Franjo među Hrvatima* (1976.), kojemu je glavni urednik fra Hrvatinić Gabrijel Jurišić, piše sljedeće:

Fra Paško Martinac je bio prosvjetitelj i graditelj. Bio je kapelan u Gradničima, meštar novaka na Humcu, župnik u Gorancima i Gradničima. Kad se župa rasformirala, fra Paško prelazi na Čitluk. Tu je sagradio rezidenciju i kupio zemljište za budući samostan u Brotnju. Kao pastoralni radnik širio je razne pobožnosti i učio mladež liturgiji. Gajto je crkveno pjevanje itd.

Fra Paško je bio pobožan svećenik koji je proživljavao svoje propovijedi i izražavao živu brigu oko spasenja duša. Svojim primjerom poticao je vjernike na pobožnost. Za vrijeme Prvog svjetskog rata u Gorancima je razvijao dobrotvorni i prosvjetni rad. Tu je širio Treći red sv. Franje. I danas u mjestima gdje je živio i djelovao, posebno u Brotnju, osjeća se njegov utjecaj na pobožnost vjernika i ustrajnost članova Trećeg reda sv. Franje. Pisao je i svoje članke objavljivao u "Kršćanskoj obitelji" i "Narodnoj slobodi".

Dr. fra Andrija Nikić u svojoj knjizi *Hercegovački franjevački mučenici* (1992.) o fra Pašku Martincu piše:

Nakon 50 i više godina njegova djelovanja u pojedinim župama ljudi o njemu govore kao da je među njima, te ih opominje kako će kršćanski živjeti i kako će se vladati. To je čovjek koji je svojom radošću, ljubaznošću, jednostavnošću i pobožnošću utjelovio svetog Franju.

Na pose, bio je pobožan prema Blaženoj Djevici Mariji. Uvijek je sa sobom nosio zidni sat budilicu

koja mu je otkucavale sate. To ga je poticalo da ustane i pozdravi Gospu...

Međutim, pobožnost prema Gospi nije zanimala njegove krvnike. Njih nije zanimalo to što je netko pobožan i to što je netko istinski dobar. Bi li ga poštjedjeli zbog tih vrliina?!

Ne, nikako, upravo takve je trebalo ubiti. Upravo takvi kao što je bio fra Paško, a takvi su bili svi hercegovački fratri, bili su najveća prijetnja. Znali su širiti vjeru, pobožnost, ljubav prema Bogu i ljudima, a partizanima je to bilo ravno kontrarevoluciji.

Sveti Franjo u Hrvatskoj

*Veseli se, kraljevino Hrvatska,
Sveti su te pobodili putnici,
Odjeveni baljinama kostrijetnim,
Obuveni sandalama priprostim,
A vodi ih jedan drugar bezazlen
Svetih kretnji i andeoskog pogleda.*

*Ide Franjo po selima brvatskim
I sve ljude na pokoru poziva.
Na koljenima vjernici se bacaju
I žarko se mole Bogu višnjemu:
Daj nam, Bože, da što dulje ostanu
U Hrvatskoj ovi sveti putnici!
Dotle Franjo gleda s mora Hrvatsku
I ovako on proročki govori:
Veseli se, kraljevino Hrvatska,
Božja pomoć neće tebe ostavit,
Jer će mnogi tvoji dobri sinovi
U redove Male Brače stupati,
Pa kad padneš, o brvatski narode,
U najteže ovog svijeta ratove,
Mala Braća vjeru će ti braniti
I čuvari biti tvojih domova.
To proriče svetac Franjo Asiški
I desnicu blagu u vis uzdiže
I blagoslov dijeli zemlji Hrvatskoj.*

Petar Grgec

Izvori i literatura:

Danas, 18. 6. 1991, br. 487, str. 65.

Iskaz Miljenka Vasilja, 13. 3. 1993.

Iskaz Tomislava Martinca, 20. 3. 1993.

Jurišić, fra Hrvatinić Gabrijel, *Franjo među Hrvatima*, Zagreb, 1976., str. 249.

Nikić, dr. fra Andrija, *Hercegovački franjevački mučenici*, Mostar, 1992., str. 155-156.

Nikić, dr. fra Andrija, *Hrvatske žrtve rata u Hercegovini*, Mostar, 1995., str. 26.